

DE INTERNATIONALE GELDMARKT.

Chamberlain, Witte en Rouvier, deze drie mannen van beteekenis, vestigen op het oogenblik meer nog dan gewoonlijk de algemeene aandacht op zich, want hetgeen de eerste op zijn aanstaande reis naar Zuid-Afrika, de tweede in Oost-Siberië en de landen van den Amour, tot stand zal kunnen brengen en de derde zal kunnen aanwenden, om verbetering te brengen in Frankrijk's ongunstigen financieelen toestand, heeft niet alleen een politieke strekking, maar zoo die drie mannen, wier kunde, scherpen blik en voortvarendheid stellig niemand zal betwijfelen, zich naar behooren kwijten en kunnen kwijten van hun gewichtige taak, kan hun werk ook op den internationalen handel en op de internationale geldmarkt den meest gunstigen invloed uitoefenen. En omgekeerd, zoo zij niet slagen, zoo zij, aan wien het evenmin aan vijanden als aan vereerders ontbreekt, in hun streven gedwarsboomd worden en de door hen noodzakelijk geachte maatregelen niet toegepast worden, kunnen daaruit gebeurtenissen ontstaan van diepingrijpenden aard, vooral voor de internationale geldmarkt.

Het moeten inderdaad gewichtige redenen zijn die de Engelsche en Russische Regeeringen besluiten deden, om hun voornaamste Ministers de zoo ver van de hoofdstad des Rijks gelegene gewesten te doen bezoeken, en hun gelegenheid te geven den economischen en politieken toestand door eigen oogen te leeren kennen. Chamberlain's reis moge als hoofddoel hebben, eene verzoening te bewerken tusschen overwinnaars en overwonnenen, en daartoe te trachten het door den oorlog verwoeste land in alle opzichten te gemoet te komen, hij moge ook gewichtige kwestieën betreffende de te heffen belastingen op de mijnen enz. enz. te regelen hebben, stellig zal hij ook onderzoeken wat voor de economische ontwikkeling van het land, voor het verkeerswezen, voor de uitbreiding en verbetering van den handel tusschen

het Moederland en de nieuwe Koloniën kan gedaan worden. Op het oogenblik dat Engeland voortdurend op commercieel gebied niet te onderschatten handelsconcurrenten rekening heeft te houden; dat de koopkracht van een ander afzetsgebied, China, ook door den scherpen val van het zilver, ernstig geleden heeft, en bijna geheel Europa en geheel Noord- en Zuid-Amerika door eene protectionistische handelspolitiek Engeland's uitvoer naar die landen belemmert, moet Groot Brittanje met alle kracht de ontwikkeling bevorderen der nieuwe Koloniën, die, wanneer zij wêer tot bloei en voorspoed geraken, voor den Engelschen handel een uitstekend afzetgebied zullen blijken te zijn. Reeds toont de invoer van den Transvaal voor de eerste negen maanden van 1902, vergeleken met dezelfde periode van 1901 eene belangrijke vermeerdering aan. Van 2.049.881 pd. st. steeg toch die invoer op 7.771.645 pd. st. terwijl de inkomende rechten tegelijkertijd zich van 320.121 pd. st. op 970.838 pd. st. vermeerderden. Maar die cijfers zullen klein genoemd kunnen worden in vergelijk met hetgeen verkregen zal worden, zoo Groot Brittanje de hand leent tot eene krachtige economische ontwikkeling der geteisterde landen. Het bewilligen Woensdag 11. door het Lagerhuis van supplémentaire credieten voor Zuid-Afrika van 8 millioen pd. st. (waarvan 3 millioen pd. st. volgens de gemaakte overeenkomst te Vereeniging en Pretoria, 2 millioen pd. st. als schadevergoeding aan de loyale kolonisten en 3 millioen pd. st. als een renteloos voorschot, later uit de in het volgend jaar uit te geven Transvaalsche leening te dekken) is reeds een stap in de goede richting en waarschijnlijk is het laatste woord nog niet gesproken. Engeland heeft te groote belangen in Zuid-Afrika om niet flink en handelend op te treden. Er bestaan toch in de Transvaal alleen reeds mijn-, land- en industriele ondernemingen voor een bedrag van 313 millioen pd. st., waarvan het aantal mijn- en exploratie-maatschappijen niet minder dan 301 met een nominaal kapitaal van 92.088.000 pd. st. en een beursprijs van 195.818.000 pd. st. bedraagt. De land-maatschappijen zijn 13 in tal, met een nominaal kapitaal van 7.710.000 pd. st. en een beursnotering van 18 millioen pd. st.; terwijl het aantal industriele maatschappijen 36 bedraagt, met een nominaal kapitaal van 24.800.000 pd. st. en een beurskoers van 99 millioen pd. st. De meeste dezer aandeelen zijn sedert de

Fransche, Duitsche en andere ontmoedigde houders zooveel materiaal opruimden, in Engelsche handen overgegaan en men kan verzekerd zijn dat die houders, dat de groote mijnbezitters (die zich dezer dagen tot een Comité van bijstand der Johannesburg Mijnen Kamer vormden) er op zullen aandringen, dat de goud-industrie niet door bovenmatige belastingen in hare ontwikkeling belemmerd wordt.

En valt er voor Chamberlain in het zuidelijkst gedeelte van den aardbol veel te regelen en — men mag het er bijvoegen — veel goed te maken, niet minder gewichtig is de taak van Rusland's Minister van financiën in het verre Oosten. Heeft Engeland er het grootste belang bij Zuid-Afrika tot ontwikkeling en bloei te brengen, Rusland tracht niet alleen in het Oosten een voorname, ja de hoofdrol te spelen, maar moet ook alles aanwenden om bij de Steppenvolken, Mongolen enz. vasten voet te krijgen en door uitbreiding en verbetering van het verkeer- en credietwezen voor Rusland's, door de laatste crisis zoo geteisterden, handel en nijverheid, een nieuw en duurzaam afzetgebied te verkrijgen, vooral nu zooveel vreezen dat door de aan de Spree gevolgde gedragslijn ten opzichte van Duitschland's toekomstige handelspolitiek, een belangrijke afnemer voor Rusland zal verloren gaan. Kan het daarom verwonderen dat Witte, wiens vérziende blik wij zoo dikwijls mochten bewonderen, er op uit is om den uitvoer van Rusland's producten en artikelen met alle macht en kracht te bevorderen, en door de toename en uitbreiding zijner handelsoorzaken verbetering te brengen in den ongunstigen stand der wisselkoersen waarmede het Muscovitische Rijk aanhoudend heeft te kampen, dat hij alle krachten in beweging zet om Wladiwostok tot een der voornaamste havens in het Oosten te maken en den Siberischen spoorweg door uitbreiding en vertakkingen door Manchouria, naar Port Arthur en Daley, het centrum der aanstaande beweging in die streken te doen zijn? Kan het verwonderen, dat de onvermoeide en voor geen bezwaren terugdeinzende leider der Russische financiën, die er zooveel toe bijbracht om Rusland's monetair systeem en financiën op hechte grondslagen te vestigen, het in het belang van Rusland's prestige, in het belang van Rusland's handel acht, om aan de Stille Zee eene domineerende positie in te nemen en dáár eene de volkeren

verbindende wereldstraat te maken, zooals nu de Atlantische Oceaan en de Middellandsche Zee zijn? Gaf de reis naar het Verre Oosten van den tegenwoordigen Czaar aller Russen de eerste stoot tot het aanleggen van den Siberischen spoorweg, zoo zal zonder twijfel de reis van zijn geniale medewerker het uitgangspunt worden van belangrijke economische zoowel als administratieve maatregelen en nieuwe scheppingen, ook in verband met het in geheele exploitatie treden van den bovenbedoelden spoorweg. Volgens berichten van vertrouwbare zijde mag men de eerste directe spoorwegverbinding van het Westersche Europa naar het Verre Oosten in den zomer van 1903 te gemoet zien, wanneer het gelukt de moeielijkheden te overwinnen, die nu nog in menig opzicht zich voordoen en waarmede de reis van Witte stellig in verband staat. Op sommige punten zijn de rails te licht bevonden en moeten door sterkere vervangen worden; de route Baika is nog lang niet gereed, en ook de Oost-Chineesche (Mandschurische) kan nog niet beschouwd worden als geheel aan de verwachting te beantwoorden. Maar niettegenstaande deze nog te overwinnen moeielijkheden rekent men in Europa er toch op, dat in het volgend jaar de exploitatie zal kunnen worden aangevangen. In eene voor weinige weken te Parijs bijeengekomen internationale conferentie, waaraan de vertegenwoordigers der Fransche, Engelsche, Belgische en Russische spoorwegen deel namen, werden toch reeds de noedige regelingen getroffen ten opzichte der toe te passen tarieven, directe biljetten, bepalingen omtrent de aan door Rusland reizende vreemdelingen te verleenen passen enz. en men ziet nu met spanning te gemoet wat Rusland's Minister op zijn reis zal hebben tot stand gebracht om het grootsche werk in zijn geheel tot uitvoering te brengen.

En terwijl Rusland's Minister van Financiën onvermoeid bezig is om Rusland's belangen in het verre Oosten te behartigen, heeft zijn collega aan de Seine een niet minder belangrijken arbeid te volvoeren. Geen reizen door somtijds onbewoonbare districten, geen meestal slapelooze nachten in treinen mogen van hem verlangd worden, maar de taak die op Maurice Rouvier rust is daarom niet minder belangrijk. Van het al of niet aannemen van zijn voorstellen ten opzichte van het butget, van zijn pogingen om het bestaande deficit te dekken zonder een

nieuw beroep op de geldmarkt, hangt niet alleen de verbetering van Frankrijk's financiële toestand af, maar ook de positie der Fransche geldmarkt die, reeds overladen met Spaansche, Portugeesche, Italiaansche en Turksche waarden, in den laatsten tijd meermalen blijken van vermoeidheid gaf, hoogere geldprijzen voor wissels en fondsen noodzakelijk makende. Krachtig als de Fransche Bank met haar enormen goudvoorraad is, krachtig als de Parijsche credietinstellingen met hunne $2\frac{1}{4}$ milliarden deposito's zijn en in aanmerking nemende Frankrijks belangrijk bezit van buitenlandsche fondsen, Engelsche schatkistbiljetten, Engelsche wissels enz., kan uit bovenbedoelde overlading nog wel tegen het einde van het jaar hoogere geldprijzen ontstaan, maar stellig geen moeilijkheden. De laatste likwidatie bewees echter, dat de voornaamste bankinstellingen zoowel met het oog op den omvang der verlangde sommen, als met het oog op de uitgebreide haussepositie hoogere prolongatiekoersen noodig achten. Een der grootste banken trok zelfs een 50 miljoen van de markt terug, terwijl andere instellingen eene rente van $4\frac{1}{2}$ pCt. tot 5 pCt. vorderden. Deze onereuse prolongatiekoersen gaven echter het bekende wereldhuis (dat zoo gaarne zijne kracht doet zien, wanneer zijne concurrenten, de Banken, ook maar één oogenblik hunne zwakheid toonen), om onmiddelijk te intervenieeren en dank zij die interventie daalde de prolongatiekoers op $3\frac{1}{2}$ pCt. Maar heeft het wereldhuis op deze wijze eene ongunstige ontwikkeling der bestaande engagementen voorkomen, daaruit volgt volstrekt niet dat in Frankrijk alles couleur de rose is. Ook aan de Seine doen zich aanhoudend verschijnselen voor die tot nadenken stemmen. Behalve den nog steeds voortdurenden strijd tusschen kapitaal en arbeid, zien wij, ten gevolge van den misdadigen toeleg van enkelen om de bevolking ten opzichte der zekerheid hunner inleggelden bij de spaarbanken te verontrusten, die inleggelden elke maand verminderen ¹⁾ bleven de indirecte belastingen in October 7.557.400 francs beneden de raming en werd ter afbetaling der niet tot de conversie der $3\frac{1}{2}$ in 3 pCts

¹⁾ In October werden 13.821.601 francs meer weggehaald dan ingebracht. Van 1 Januari tot 31 October overschreed de wegtrekking den inbreng met 60.944.946 francs zonder nog te spreken van de postspaarbank wier cijfer later bekend zal gemaakt worden.

rente toegetreden houders op nieuw de reeds zoo belangrijke vlottende schuld door de uitgifte van 2 jarige schatkistbiljetten met ongeveer 150 millioen francs vergroot.

Het valt verder op, dat de rekening-courant saldo's der Bank van Frankrijk in de laatste tijden sterk teruggedaan zijn. Volgens den weekstaat van 5 November bedragen zij slechts 431 millioen tegen 537 millioen in dezelfde week van 1901, 491 millioen in die van 1900 en 517 in die van 1899. Ook de toename der disconto-omzetten met 52 millioen en die der beleeningen met 29 millioen doen zien dat de Bank minder sterk is en van hare diensten een ruim gebruik gemaakt werd. In één woord er zou in den bestaanden gespannen binnenlandschen toestand en positie der Fransche geldmarkt, waar sedert lang geen nemers bestonden voor wissels onder den officieelen discontovoet, en waar de 3 pCts nationale schuld, aanhoudend aangeboden, onder de pari koers viel, stellig niet anders dan tot een koers, sterk afwijkende van de tegenwoordige notering, voor een nieuwe Fransche leening inschrijvers gevonden worden en Rouvier zal dus al zijn talent, al zijn overredingskracht moeten aanwenden om die leening door het aannemen zijner voorstellen te voorkomen.

Dit zal geen gemakkelijke taak zijn. Het budget voor 1903 heeft toch in de eerste plaats met eene vermindering der belastingen voortspruitende uit het jaar 1901 van 124 millioen francs rekening te houden. Daarbij komen ongeveer 42 millioen voor nieuwe uitgaven en 41 millioen voor mindere opbrengst der suikerbelasting. Rouvier zich gedragende aan de overeenkomst der Brusselsche suikerconventie van 5 Maart 1902 waarbij alle premiën, directe en indirecte, die den uitvoer van suiker ten goede kwamen van af 1 September 1903 moeten worden afgeschaft, stelt nu voor om van af dien datum de belasting op suiker van 62 francs per 100 Kilogram (60 francs droit de consommation et 2 francs de surtaxe de raffinage) op 25 francs te verminderen. Daardoor zal natuurlijk het verbruik van suiker belangrijk toenemen en de schatkist tot op zekere hoogte vergoeding vinden voor den verminderden uitvoer. Rouvier schat echter gelijk gezegd voor 1903 een tekort dien aangaande van 41 millioen.

Het geheele deficit bedraagt derhalve 207 millioen francs en hoe tracht Rouvier die nu zonder nieuwe belastingen en zonder

nieuwe leening te dekken? In de eerste plaats heeft hij, gelijk men weet, in Juli de conversie der $3\frac{1}{2}$ in 3 pCt. doen plaats hebben waaruit voor de schatkist eene besparing van 32 millioen zijn voortgesproten, plus 26 millioen voor een half jaar rente die de schatkist op de nieuw uitgegevene 3 pCts rente dit jaar te betalen heeft. Verder doet Rouvier voor de eerste maal in het budget de van China in 1903 te ontvangen schadeloosstelling groot 11 millioen figureeren, geeft hij geen gevolg aan de door zijn voorganger Caillaux voorgestelde amortisatie der Staatsschuld, waardoor hem 22 millioen beschikbaar blijven, schrapt hij eveneens, de tot hiertoe door den Staat aan de schoolspaarkassen verleende jaarlijksche subventie van 3.700.000 francs en verkrijgt, door een en ander, eene som van 94.800.000 francs. Blevens dus nog ongeveer 112 millioen te vinden. Daartoe stelt Rouvier voor het „privilege des bouilleurs de cru” zoodanig te wijzigen dat, uit dit voorrecht aan de kleine branders, waaruit voor de schatkist een in de millioenen loopend verlies voortspoot, voortaan, ten gevolge van doeltreffende maatregelen om de gepleegde misbruiken tegen te gaan, een vermeerdering der ontvangsten van 50 millioen zal ten gevolge hebben.

En niet alleen alle defraudatie bij alcohol wenscht Rouvier tegen te gaan, ook het smokkelen van tabak vindt bij hem een krachtig bestrijder en hij meent dat de nieuwe maatregelen die hij te dien opzichte voorstelt eene jaarlijksche winst aan de schatkist van 19 millioen zullen opbrengen. Vervolgens verhoogt hij den verkoopprijs der fijnere soorten tabak, waaruit den schatkist 4 millioen zullen ten goede komen, verlangt dat de belasting op het roerend vermogen zich nu ook zal uitstrekken tot de lijfrenten door den Verzekeringsmaatschappijen uitbetaald, waardoor 3.700.000 francs zullen gevonden worden, stelt hij eene verhooging voor der belasting op het bezit der doode hand die 3 millioen moet opbrengen, en verkrijgt door een en ander, dat bij bovenbedoeld bedrag van 94.800.000 nog 79.700.000 francs komen totaal 174.500.000 francs. Blijvens dus nog altijd te vinden over $32\frac{1}{2}$ millioen. Niet alleen voorziet de Minister ook daarin, maar hij vindt zelfs gelegenheid zijn budget met een klein overschot te doen sluiten. Eene aanhoudende druk op het Fransche budget vormt toch de — volgens het bekende plan

Freycinet — aan de spoorwegmaatschappijen jaarlijks uit te betalen rentegarantie. In het budget voor 1903 komt deze post met 44 millioen voor. Rouvier wil die niet uit de gewone uitgaven vinden, maar stelt voor bedoelde 44 millioen door de uitgifte van Bons Sexennaires. Dus verkrijgt hij 44 millioen en heeft, na aftrek der bovenbedoelde $32\frac{1}{2}$ millioen, nog een saldo over van $11\frac{1}{2}$ millioen d. i., rekening er mede houdende dat 11 millioen vroeger uitgegevene Bons sexennaires binnenkort moeten worden afgelost, een overschot van $\frac{1}{2}$ millioen.

Onnoodig te zeggen, dat Rouvier's voorstellen nu juist niet algemeene goedkeuring vinden. Scherpe kritiek moest hij onder vinden van meer dan één zijde en 's man's positie — die, overwerkt als hij was, 5 dagen het bed moest houden — is er niet beter op geworden, sedert zijn tegenstander, de vroegere Gouverneur-général de Indo-China, Doumer, 31 October tot President der budgetcommissie benoemd werd, en deze al dadelijk bij het bezit nemen van zijn post verschillende wijzigingen in de gemaakte voorstellen tot sluiting van het budget mogelijk achtte.

Mais la critique est aisée et l'art difficile. Een budget, waarbij de uitgaven 3574³ millioen beloopten, te doen sluiten op een oogenblik, dat de binnenlandsche toestand gespannen en de ontvangsten teruggaande zijn, is veel minder gemakkelijk dan zij, die wel weten te critiseeren maar geen oplossing weten aan te wijzen, wel meenen. En Frankrijk's finantieele toestand is niet een zaak die alleen de fransche natie aangaat. Zij is ook voor de internationale geldmarkt van het grootste belang, en wanneer de schrijver van dit opstel ten opzichte van het fransche budget in eenige bijzonderheden getreden is, zoo deed hij dit om den lezers van de Economist te doen zien, dat de taak die Maurice Rouvier te vervullen heeft, hoewel verschillend van die van Chamberlain en Witte, stellig niet minder belangrijk is. Die taak is niet die van een gewoon minister van financiën, die zich afvraagt hoe hij het budget sluitend kan maken; het is die van den technicus die weet, dat hij in den bestaanden binnenlandschen finantieelen en monetairen toestand van het land noch nieuwe belastingen noch een nieuw beroep op de geldmarkt kan doen; die weet, dat het al dan niet aannemen zijner voorstellen groote politieke gevolgen hebben kan, ook voor den Russischen bondgenoot, Balkan landen en latijnsche

zusterstatien, die gewoon zijn aan de Seine voor nieuwe leeningen, voor voorschotten op en prolongatie van hunne nationale schuld aan te kloppen. Die bondgenoot, die bevriende natien weten zeer goed, dat de fransche geldmarkt voor het oogenblik de eenigste markt is waar zij tot hiertoe voor de dekking hunner behoeften, voor hun nijpenden geldnood steeds een goed onthaal vonden. Zij weten dat Engeland, nog altijd lijdende onder de gevolgen van den oorlog, overladen met Consols, Koloniale en gemeentelijke leeningen, de voorgenomen Transvaalleening tot later moest uitstellen en in de eerste tijden alle beschikbare middelen voor de nationale finantiën, die der Koloniën en tot hulp van den bondgenoot Japan zal noodig hebben en reeds nu, met een bankdisconto van 4 pCt. en een reserve van 22² millioen pd. st. angstvallig zich afvraagt, of Frankrijk het aan de Theems bestaande goedhebben in kassa en wissels zal terugtrekken, of de wederom op het goudpunt gedaalde wisselkoers op Londen aan de Seine, tot gouduitvoer aanleiding zal geven. Zij weten dat de Berlijnsche geldmarkt, vroeger een internationale geldmarkt van beteekenis, weldra zal hebben te voorzien in de dekking van het 150 millioen bedragende deficit van het Rijk dat, nu de toestand der Duitsche geldmarkt (waar eveneens een 4 pCt. disconto noodig was) geen uitgifte van geconsolideerde schuld toestaat, voortdurend bij de voornaamste credietinstelling van het land, de Reichsbank, aanklopt om in de bestaande geldbehoefte te voorzien door de overname van vlottende schuld (reeds werden 137 millioen schatkistbiljetten overgenomen), en zulks terwijl de bondgenoot aan den Donau begin Januari met een 4 pCts leening groot 125 millioen kronen aan de markt komt.

Zij zien, dat de Amerikaansche geldmarkt, niettegenstaande de door Europa verleende voorschotten in kassa en in acceptatiën, aanhoudend aantoot, dat Broeder Jonathan te veel hooi op zijn vork genomen heeft en constateeren, dat zelfs de Amsterdamsche markt, langen tijd met ruime middelen voorzien, in de vorige week met buitengewoon hooge prolongatiekoersen te worstelen had en het bedrag der door de Nederlandsche Bank toegestane beleeningen, volgens den weekstaat dezer instelling van 1 November, het recordcijfer van 64^{3 61} millioen gulden aanwees. Het met militaire lasten en voortdurend nieuwe uitgaven worstelende Europa vraagt zich af, waar voortaan in

de bestaande en komende geldbehoefden te voorzien, zoo Rouviers plannen verworpen werden en alleen een nieuwe leening van een buitengewoon groot bedrag in de nijpende geldbehoefden, in de dekking der reeds zoo hooge vlottende schuld zou kunnen voorzien. Daarom, niet alleen de toestand der Amerikaansche Republiek, maar ook, maar vooral, die der Fransche zuster met haar bezit van 30 milliard aan buitenlandsche (waaronder 200 millioen aan Nederlandsche) fondsen dient in bijzonderheden gevolgd, naauwkeurig nagegaan te worden, want de gebeurtenissen aan de Seine kunnen voor de internationale geldmarkt van het grootste belang zijn. In het belang van den internationalen handel, in het belang van de verbetering van het internationale verkeerswezen, is het te hopen dat de reis van den Engelschen en van den Russischen Staatsman met succes bekroond worde, maar niet minder in het belang van alle Natiën is het, dat hun Fransche collegade weg vinde uit het tegenwoordig Labyrinth, en er in slaagt de financiën van zijn land, tot hiertoe de bankier van bijna geheel Europa en ook voor een aanzienlijk bedrag de geldschietster der Amerikaansche Zusterrepubliek, op hechten grondslag te plaatsen en aldus te vermijden wat Frankrijk's groote Staatsburger Thiers eens zeide: *«la République périra par ses finances.»*

Londen, 11 November 1902.

C. ROZENRAAD.
